

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

שמות פרק ג'

(א) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֵלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מִשֵּׁה פָנָיו כִּי יָרָא מִהִבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים: (א) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֵלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מִשֵּׁה פָנָיו כִּי יָרָא מִהִבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים: (א) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֱלֹהֵי דָאָבוּד אֱלֹהֵי דַאֲבָרָהֶם אֱלֹהֵי דַיִּצְחָק וְאֱלֹהֵי דַיַּעֲקֹב וּבְכַשְׁנוֹן מִשֵּׁה לְאִפּוּהֵי אַרְי דְּחִיל מְלָאֲסְתַּפְּלָא בְּצִית יִקְרָא דִּי:

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה רְאֵה רָאִיתִי אֶת עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת מִכְאָבָיו: (ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה רְאֵה רָאִיתִי אֶת עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת מִכְאָבָיו: (ב) וַיֹּאמֶר יְיָ מִגְּלָא גְּלִי קְדַמִּי יֵת שְׁעָבוּד עַמִּי דִּי בְּמִצְרַיִם וְיֵת קְבֻלְתָּהוֹן שְׁמִיעַ קְדַמִּי מִן קְדָם מִפְּלַחִיהוֹן אַרְי גְּלִי קְדַמִּי יֵת כִּיבִיּהוֹן:

(ג) וְאָרְדָּ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל מְקוֹם הַפְּנַעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחֲוִי וְהַיְבוּסִי: (ג) וְאָרְדָּ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל מְקוֹם הַפְּנַעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחֲוִי וְהַיְבוּסִי: (ג) וְאֵתְגַלִּיתִי לְשׁוֹבְנֵיהוֹן מִיַּד דְּמִצְרָאִי וּלְאִסְקוּתָהוֹן מִן אַרְעָא הַהִיא לְאִרְעָא טְבָא וּפְתִיא לְאִרְעָא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ לְאֵתֵר כְּנַעֲנֵי וְחַתָּאִי וְאֲמֹרָאִי וּפְרָזָאִי וְחַוָּאִי וַיְבוּסָאִי:

(ד) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: (ד) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: (ד) וַכַּעַן הֵא קְבִילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלַת קְדַמִּי וְאִי גְּלִי קְדַמִּי יֵת דּוּחָקָא דִּי מִצְרָאִי דְחִסּוֹן לְהוֹן:

(ה) וְעַתָּה לָכֵה וְאֲשַׁלַּחְךָ אֶל פְּרַעֲהַ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ה) וְעַתָּה לָכֵה וְאֲשַׁלַּחְךָ אֶל פְּרַעֲהַ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ה) וַכַּעַן אֵיתָא וְאֲשַׁלַּחְךָ לְזוֹת פְּרַעֲהַ וְאִפִּיק יֵת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרַעֲהַ וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרַעֲהַ וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ מִן אֲנָא אַרְי אוֹזִיל לְזוֹת פְּרַעֲהַ וְאִי אִפִּיק יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

(ז) וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לִּךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה: (ז) וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לִּךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הַהָר הַזֶּה: (ז) וַיֹּאמֶר אַרְי יְהִי מִימָרִי בְּסַעֲדָךְ וְדִין לֹךְ אֵתָא אַרְי אֲנָא שְׁלַחְתָּךְ בְּאִפְקוּתָךְ יֵת עַמָּא מִמִּצְרַיִם תַּפְּלִחוֹן קְדָם יְיָ עַל טוֹרָא דְרִין:

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מַה אָמַר אֱלֹהִים: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מַה אָמַר אֱלֹהִים: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ הֵא אֲנָא אֵתִי לְזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִימַר לְהוֹן אֱלֹהֵא דַאֲבָהֲתָכוֹן שְׁלַחְנִי לְזוֹתְכוֹן וְיִמְרוּן לִי מַה שְּׁמִיָּה מַה אִימַר לְהוֹן:

(ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: (ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל אֱהִיהוּ שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם: (יד) וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱהִיהוּ אֲשֶׁר אֱהִיהוּ וְאָמַר כְּדָנּוּ תִימַר לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל אֱהִיהוּ שְׁלַחְנִי לְוַתְּכֹנֹן:

(טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֵל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר: (טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֵל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר: (טו) וְאָמַר עוֹד יְיָ לְמֹשֶׁה כְּדָנּוּ תִימַר לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵי דַאֲבַהֲתְכֹנֹן אֱלֹהֵיהֶם דַּאֲבַהֲתֵיהֶם דִּיעֲחַק וְאֱלֹהֵיהֶם דִּיעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְוַתְּכֹנֹן דִּין שְׁמִי לְעֹלָם וְדִין דְּכָרְנִי לְכָל דֹּר וְדֹר:

(טז) לָךְ וְאֶסְפַּתְּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פְּקֹד פְּקֹדֹתַי אֲתָכֶם וְאֵת הָעֲשׂוּי לְכֶם בְּמִצְרַיִם: (טז) לָךְ וְאֶסְפַּתְּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פְּקֹד פְּקֹדֹתַי אֲתָכֶם וְאֵת הָעֲשׂוּי לְכֶם בְּמִצְרַיִם: (טז) אֲזַיִל וְתִכְנֹשׁ יַת סְבִי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן יְיָ אֱלֹהֵי דַאֲבַהֲתְכֹנֹן אֲתַגְלִי לִי אֱלֹהֵי דַאֲבַהֲתֵיהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לְמִימַר מִדְּבַר דְּכִידְנָא יִתְכֹּנֹן וְיַת דַּאֲתַעֲבַד לְכוּן בְּמִצְרַיִם:

(יז) וְאָמַר אֶעֱלֶה אֲתָכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִזִּי וְהַיְבוּסִי אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (יז) וְאָמַר אֶעֱלֶה אֲתָכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִזִּי וְהַיְבוּסִי אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: (יז) וְאָמַרְתָּ אֲשֶׁר יִתְכֹּנֹן מִשְׁעַבְדֵי מִצְרָאִי לְאֶרֶץ כְּנַעֲנָא וְחִתָּאִי וְאֱמֹרָאִי וּפְרִזָּאִי וְחִזָּאִי וַיְבוּסָאִי לְאֶרֶץ עַבְדָּא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

(יח) וְשָׁמְעוּ לְקִלְכָּהּ וּבָאת אִתָּהּ וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נִלְכָּה נָא דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר וּנְזַבְחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: (יח) וְשָׁמְעוּ לְקִלְכָּהּ וּבָאת אִתָּהּ וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נִלְכָּה נָא דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר וּנְזַבְחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: (יח) וַיִּקְבְּלוּן לְמִימְרֵהּ וְתִיתִי אֶת סְבִי יִשְׂרָאֵל לֹת מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וְתִימְרוּן לֵיהּ יְיָ אֱלֹהֵי דִּיהוּדָאִי אֲתַקְרִי עֲלֵנָא וּכְעוּן נְזִיל כְּעוּן מַהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא וְנִרְבַּח קֶדֶם יְיָ אֱלֹהֵנָא:

(יט) וְאָנִי יִדְעֵתִי כִּי לֹא יִתֵּן אֲתָכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהֵלֵךְ וְלֹא בִּיד חֲזָקָה: (יט) וְאָנִי יִדְעֵתִי כִּי לֹא יִתֵּן אֲתָכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהֵלֵךְ וְלֹא בִּיד חֲזָקָה: (יט) וַקְדַּמִּי גְלִי אֲרִי לֹא יִשְׁבּוּק יִתְכֹּנֹן מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם לְמִיזִל וְלֹא מוֹ קֶדֶם דְּחִילִיהּ תַּקִּיף:

(כ) וְשַׁלַּחְתִּי אֶת יָדִי וְהִכִּיתִי אֶת מִצְרַיִם בְּכָל נַפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי כֵן יִשְׁלַח אֲתָכֶם: (כ) וְשַׁלַּחְתִּי אֶת יָדִי וְהִכִּיתִי אֶת מִצְרַיִם בְּכָל נַפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אַעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי כֵן יִשְׁלַח אֲתָכֶם: (כ) וְאֶשְׁלַח פּוֹן יַת מַחַת גְּבַרְתִּי וְאֶמְחִי יַת מִצְרָאִי בְּכָל פְּרִשְׁוֹתַי דִּי אַעֲבַד בִּינְיְהוֹן וּבְתַר כֵּן יִשְׁלַח יִתְכֹּנֹן:

(כא) וְנִתַּתִּי אֶת חֹן הָעַם הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכּוּן רִיקָם: (כא) וְנִתַּתִּי אֶת חֹן הָעַם הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תִלְכּוּן לֹא תִלְכּוּן רִיקָם: (כא) וְאֶתֶּן יַת עֲמַא דְּרִין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאִי וַיְהִי אֲרִי תִתְכֹּנֹן לֹא תִתְכֹּנֹן רִיקָנִין:

(כב) וְשִׂאלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כְּסָף וְכֶלֶי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֹתֵיהֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם: (כב) וְשִׂאלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כְּסָף וְכֶלֶי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֹתֵיהֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם: (כב) וְתִשְׁאַל אִתָּתָא מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִקְרִיבַת בֵּיתָהּ מִנִּין דְּכֶסֶף וּמִנִּין דְּדָהָב וּלְבוּשִׁין וְתִשְׁוִין עַל בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֹתֵיהֶם וְתִרְוֹקֵיהֶם יַת מִצְרַיִם:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

ד (א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר זֶהוּ לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקֻלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה: (א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר זֶהוּ לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקֻלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה: (א) וְאֲתִיב מֹשֶׁה וְאָמַר וְהָא לֹא יִהְמָנוּ לִי וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנִּי אֲרִי יִמְרוּן לֹא אֲתַגְּלִי לָךְ יי:

(ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיו יְהוָה מַה (מה זה) בִּידְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: (ב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיו יְהוָה מַה (מה זה) בִּידְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: (ב) וַיֹּאמֶר לֵיהּ יי מה בין בידך ואמר חוטרך:

(ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנָיו: (ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנָיו: (ג) וַיֹּאמֶר רַמְיָהי לֹאֲרַעֵא וַרְמַיָהי לֹאֲרַעֵא וְהוּהּ לְחַוֵּי וְעַרְק מֹשֶׁה מִן קְרַמּוּזָהי:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזוּ בַזְּנָבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזַּק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: (ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזוּ בַזְּנָבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזַּק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: (ד) וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה אוֹשִׁיט יָדְךָ וְאַחֲזוּ בַזְּנָבִיהּ וְאוֹשִׁיט יָדֶיהּ וְאַתְקַף בֵּיהּ וְהוּהּ לְחוּטְרָא בִּידֵיהּ:

(ה) לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאַלְהֵי יַעֲקֹב: (ה) לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאַלְהֵי יַעֲקֹב: (ה) בְּרִיל דִּיהֶמָנוּן אֲרִי אֲתַגְּלִי לָךְ יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם וְאַלְהֵיהּ דְאַבְרָהָם אֱלֹהֵיהּ דִּיִּצְחָק וְאַלְהֵיהּ דִּיִּעֲקֹב:

(ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הֵבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקָךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ מִצְרַעַת כְּשֵׁלֶג: (ו) וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הֵבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקָךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ מִצְרַעַת כְּשֵׁלֶג: (ו) וַיֹּאמֶר יי לֵיהּ עוֹד אֲעִיל כְּעוֹד יָדְךָ בְּעֵטְפֹךָ וְאֲעִיל יָדֶיהּ בְּעֵטְפִיהּ וְאַפְסָה וְהָא יָדֶיהּ חוּרָא כְּתִלְגָּא:

(ז) וַיֹּאמֶר הֲשֵׁב יָדְךָ אֶל חִיקָךָ וַיֵּשֶׁב יָדוֹ אֶל חִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה שְׁבָה כְּבָשָׂרוֹ: (ז) וַיֹּאמֶר הֲשֵׁב יָדְךָ אֶל חִיקָךָ וַיֵּשֶׁב יָדוֹ אֶל חִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה שְׁבָה כְּבָשָׂרוֹ: (ז) וַיֹּאמֶר אֲתִיב יָדְךָ לְעֵטְפֹךָ וְאַתִּיב יָדֶיהּ לְעֵטְפִיהּ וְאַפְסָה מִעֵטְפִיהּ וְהָא תַבַּת הוּת כְּבָשָׂרִיהּ:

(ח) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהָאֱמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן: (ח) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהָאֱמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן: (ח) וַיְהִי אִם לֹא יִהְמָנוּ לָךְ וְלֹא יִקְבְּלוּ לְקַל אֲתָא קְרַמָּא וְיִהְמָנוּ לְקַל אֲתָא בְּתַרְאָה:

(ט) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקַלָּךְ וְלִקְחַתְּ מִמֵּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכְּתָּ הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בַּיְבֻשָׁת: (ט) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקַלָּךְ וְלִקְחַתְּ מִמֵּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכְּתָּ הַיִּבְשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בַּיְבֻשָׁת: (ט) וַיְהִי אִם לֹא יִהְמָנוּ אִף לְתַרְוֵן אֲתִיָּא הָאֲלֵיו וְלֹא יִקְבְּלוּ מִנֵּךְ וְתַסַּב מִמֵּיָא דְבַנְהָרָא וְתַשׁוּד לַיְבֻשָׁתָא וְיִהוּן מֵיָא דִּי תַסַּב מִן נַהֲרָא וְיִהוּן לְדִמָּא בַּיְבֻשָׁתָא:

(י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁים גַּם מֵאָז דְּבַרְךָ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבַד פָּה וְכָבַד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: (י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוֹל גַּם מִשְׁלָשִׁים גַּם מֵאָז דְּבַרְךָ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבַד פָּה וְכָבַד לְשׁוֹן אֲנֹכִי: (י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יי בְּכַעַר יי לֹא גָבַר דְּמַלּוּל אֲנָא אִף מִתְמַלִּי אִף מִדְּקַמּוּזָהי אִף מַעַדוֹן דְּמַלְלָתָא עִם עַבְדְּךָ אֲרִי יְקִיר מִמְלָל וְעַמִּיק לִישָׁן אֲנָא:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

למתנב למצרים חזי כל מופתיא דשויתי בידך ותעבדניו קדם פרעה ואנא אתקויה ית לביה ולא ישלח ית עמא:

(כב) ואמרת אל פרעה כה אמר יהוה בני בכרי ישראל: (כב) ואמרת אל פרעה כה אמר יהוה בני בכרי ישראל: (כב) ותימר לות פרעה כדן אמר יי ברי בוכרי ישראל:

(כג) ואמר אליה שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנה בכרה: (כג) ואמר אליה שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנה בכרה: (כג) ואמרת לך שלח ית ברי ויפלח קרמי ואם סריב את לשלחותיה הא אנא קטיל ית ברה בוכרה:

(כד) ויהי בדרה במלון ויפגשוהו ויבקש המיתו: (כד) ויהי בדרה במלון ויפגשוהו ויבקש המיתו: (כד) והוה בארחה בבית מבתא וערע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה: (כה) ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר פי חתן דמים אתה לי: (כה) ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר פי חתן דמים אתה לי: (כה) ונסיבת צפורה טגרא ויגורת ית ערלת ברה וקריבת לקדמוהי ואמרת ארי בדמא דמהלתא הרין אתיבה חתנא לנא:

(כו) וירף ממנו אז אמרה חתן דמים למולת: (כו) וירף ממנו אז אמרה חתן דמים למולת: (כו) ונח מניה בכר אמרת אלולי דמא דמהלתא הרין אתיבה חתנא קטול:

(כז) ויאמר יהוה אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו: (כז) ויאמר יהוה אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלהים וישק לו: (כז) ואמר יי לאהרן אזיל לקדמות משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי ונשק ליה:

(כח) ויגד משה לאהרן את כל דברי יהוה אשר שלחו ואת כל האתת אשר צוהו: (כח) ויחיו משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי די שלחיה וית כל אתיא די פקריה:

(כט) וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל: (כט) וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל: (כט) ואזל משה ואהרן ויכנסו ית כל סבי בני ישראל:

(ל) וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר יהוה אל משה ויעש האתת לעיני העם: (ל) וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר יהוה אל משה ויעש האתת לעיני העם: (ל) ומליל אהרן ית כל פתגמיא די מליל יי עם משה ועבד אתיא לעיני עמא:

(לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד יהוה את בני ישראל וכי ראה את עניו ויקדו וישתחוו: (לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד יהוה את בני ישראל וכי ראה את עניו ויקדו וישתחוו: (לא) והימן עמא ושמעו ארי דכיר יי ית בני ישראל וארי גלי קדמוהי ית שעבדוהו ויכרעו ויסגידו:

(א) ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יהוה אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר: (א) ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יהוה אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר: (א) ובתר פו עלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדן אמר יי אלהא דישאל שלח ית עמי ויחגו קרמי במדברא:

(ב) ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את יהוה וגם את ישראל לא אשלח: (ב) ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את יהוה וגם את ישראל לא אשלח: (ב) ואמר פרעה שמא דיי לא אתגלי לי די אקבל לממריה לשלחא ית ישראל לא אתגלי לי שמא דיי ואף ית ישראל לא אשלח:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

(ג) ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו פן יפגענו בדרך או בחרב: (ג) ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו פן יפגענו בדרך או בחרב: (ג) ואמרו אלהי דיהודאי אתגלי עלנא גזיל פעו מהלך תלתא יומין במדברא ונרפח קדם יי אלהנא דלמא יערעננא במוותא או בקטול:

(ד) ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם מפעשיו לכו לסבלתיכם: (ד) ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם מפעשיו לכו לסבלתיכם: (ד) ואמר להון מלכא דמצרים למא משה ואהרן תבטלון ית עמא מעובדהון אזילו לפלחנכון:

(ה) ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשפתם אתם מסבלתם: (ה) ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשפתם אתם מסבלתם: (ה) ואמר פרעה הא סגיאין פעו עמא דארעא ותבטלון יתהון מפלחנהון:

(ו) ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר: (ו) ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר: (ו) ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שלטונין דעמא וית סוכוהי למימר:

(ז) לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים בתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: (ז) לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים בתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: (ז) לא תאספון למיתו תבנא לעמא למרמי לבניו כמתמלי ומדקמוהי אנון יחכו ויגבכו להון תבנא:

(ח) ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו: (ח) ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על פן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלהינו: (ח) וית סכום לבניא די אנון עבדון מתמלי ומדקמוהי תמנון עליהון לא תמנעו מיניה ארי בטלניו אנון על פן אנון צוחיו למימר גזיל נרפח קדם אלהנא:

(ט) תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדרך שקר: (ט) תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדרך שקר: (ט) ותתקף פלחנא על גבריא ויתעסקו בה ולא יתעסקו בפתגמין בטליו:

(י) ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: (י) ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: (י) ונפקו שלטוני עמא וסוכוהי ואמרו לעמא למימר כדון אמר פרעה לית אנא יחב לכון תבנא:

(יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו פי אין נגרע מעבדתכם דבר: (יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו פי אין נגרע מעבדתכם דבר: (יא) אתון אזילו סיבו לכון תבנא מאתר דתשכחון ארי לא יתמנע מפלחנכון מדעם:

(יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן: (יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן: (יב) ואתפדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתבנא:

(יג) והנגשים אצים לאמר פלו מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות התבן: (יג) והנגשים אצים לאמר פלו מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות התבן: (יג) ושלטוניא דחקיו למימר עובדיכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדון פד אתיהב לכון תבנא:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

(יד) ויבן שטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מהויע לא כלייתם חקכם ללבן בתמול שלשם גם תמול גם היום: (יד) ויבן שטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מהויע לא כלייתם חקכם ללבן בתמול שלשם גם תמול גם היום: (יד) ולקו סרכי בני ישראל די מניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מא דין לא אשלימתון גזרתכון למרמי (לבניו) כמאתמלי ומדקמוהי אף תמלי אף יומא דין:

(טו) ויבאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך: (טו) ויבאו שטרי בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך: (טו) ואתו סרכי בני ישראל ויצחו (קדם) לפרעה למימר למא תעבד כדיו לעבדיך:

(טז) תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך: (טז) תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך: (טז) תבנא לא מתייב לעבדיך ולבניא אמרו לנא עבדו והא עבדיך לקו וחסו עליהון עמך:

(יז) ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אמרים נלכה נזבחה ליהוה: (יז) ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אמרים נלכה נזבחה ליהוה: (יז) ואמר בטלניו אתון בטלניו על כן אתון אמרו גויל נדבת קדם יי:

(יח) ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו: (יח) ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו: (יח) וכען אזילו פלחו ותבנא לא יתייב לכו וסכום לבניא תתנו:

(יט) ויראו שטרי בני ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו: (יט) ויראו שטרי בני ישראל אתם ברע לאמר לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו: (יט) וחזו סרכי בני ישראל יתהון כביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה:

(כ) ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: (כ) ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: (כ) וערעו ית משה וית אהרן קימיו לקדמותהון במפקהון מקדם פרעה:

(כא) ויאמרו אלהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו: (כא) ויאמרו אלהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת חרב בידם להרגנו: (כא) ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע די אבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן חרבא בידיהון לקטלוותנא:

(כב) וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: (כב) וישב משה אל יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: (כב) ותב משה קדם יי ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדיו ולמא דנו שלחתני:

(כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: (כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: (כג) ומעדן עליית לות פרעה למללא בשמך אבאש לעמא הדיו ושוכא לא שוכתא ית עמך:

ו (א) ויאמר יהוה אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה פי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: (א) ויאמר יהוה אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה פי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו: (א) ואמר יי למשה פעו תחיו דאעבד לפרעה ארי בידא תקיפא ושלחנן ובידא תקיפא יתרכנן מארעיה:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

רש"י

למשה לבדו ולכך הגיד ולא שיגיד לישראל וזהו יפה אמרת שגם דעתי מתחילה כך היתה שלא תגיד לבני ישראל כדברים האלה אלא כה תאמר לבני ישראל אהיה פעם אחת וכן משמע במס' ברכות וד"ק:

(טו) זה שמי לעלם – חסר וי"ו לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו (ש"ר): וזה זכרי – למדו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור:

(טז) את זקני ישראל – מיוחדים לשיבה. ור"ת זקנים סתם היאך אפשר לו לאסוף זקנים של ס' רבוא:

(יח) ושמעו לקולך – מאליהם מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שכלשון זה הם נגאלים יעקב אמר ואלהים פקוד יפקוד אתכם יוסף אמר להם (בראשית ג) פקוד יפקוד אלהים אתכם: (אלהי העבריים – יו"ד יתירה רמז לי' מכות ברש"י יאן): נקרה עלינו – לשון מקרה וכן (במדבר כג) ויקר אלהים ואנכי חקרה כה אהא נקרה מאתו הלום:

(יט) לא יתן אתכם מלך מצרים להלוד – אם אין אני מראה לו ידי החזקה כלומר כל עוד שאין אני מודיעו ידי החזקה לא יתן אתכם להלוד: לא יתן – לא ישבוק כמו (בראשית כ) ע"כ לא נתתך (שם לא) לא נתנו אלהים להרע עמדי וכו' לשון נתינה הם. וי"מ ולא ביד חזקה ולא בשביל שידו חזקה כי מאז אשלה את ידי והכיתי את מצרים וגו' ומתרגמינן אותה ולא מן קדם דחיליה תקיף. משמו של רבי יעקב ברבי מנחם נאמר לי:

(כב) ומגרת ביתה – מאותה שהיא גרה אתה בבית: ונלחם – כתרגמו ותרוקנו. וכן (שמות יב) וינלכו את מצרים (שמות לג) ויתנלכו בני ישראל את עדים והגו"ן צו יסוד. ומנחם חזרו במחצרת לד"י עם (בראשית לא) ויכל אלהים את מקנה אביכם. אשר הניח אלהים מאבינו. ולא יאמנו דבריו כי אם לא היתה הגו"ן יסוד והיא נקודה בחי"ק לא

(ז) כי ידעתי את מכאוביו – כמו וידע אלהים כלומר כי שמתי לב להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי עיני ולא אהטום את אזני מלעקתם:

(י) ועתה לכה ואשלחך וגו' – ור"ת מה תועיל והוא את עמי יועילו דבריד ותוליאם משם:

(יא) מי אנכי – מה אני חשוב לדבר עם המלכים: וכי אוליא את בני ישראל – ואף אם חשוב אני מה זכו ישראל שתעשה להם נס ואוליאם ממצרים:

(יב) ויאמר כי אהיה עמך – השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה לא שלך היא כי אם משלי כי אהיה עמך וזה המראה אשר ראית בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך ותכלית בשליחותי וכדאי אני להניח כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואינו אוכל כך תלך בשליחותי ואינו ניזוק. ושאלת מה זכות יש לישראל שיאלו ממצרים דבר גדול יש לי על האלה ז' שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חדשים שיאלו ממצרים. דבר אחר כי אהיה עמך וזה שתכלית בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת שאני מבטיחך שכשתוליאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה שתקבלו התורה עליו והיא הזכות העומדת לישראל. ודוגמת לשון זה מצינו (ישעי' לז) וזה לך האות אכול הסנה ספיח וגו' ומפלת סנחריב תהיה לך לאות על הבטחה אחרת שארלכם חריבה מפירות ואני אברך הספיחים:

(יד) אהיה אשר אהיה – אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות (ברכות ט) אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו' (ש"ר) (לא שהשכיל חלילה משה ביותר אלא שלא הבין דברי השי"ת כי לא מחשבתו מחשבת השי"ת שמאז כך היתה דעתו באומרו ית' אהיה אשר אהיה

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

שהמזדווגין להרע להם לוקים צנגעים כגון פרעה ואבימלך בשביל שרה:

(ט) ולקחת מממימי היאור – רמז להם שבמכה ראשונה נפרע מאלהותם (פי' כשהקב"ה נפרע מן האומות נפרע מאלהותם תחילה שהיו עובדים לנילוס המחיה אותם והפכס לדס כרש"י יאן): והיו המים וגו' – והיו והיו שני פעמים. נראה צעיני אלו נא' והיו המים אשר תקח מן היאור לדס ביצבת שומע אני שצידו הם נהפכים לדס ואז כשירדו לארץ יהיו בהויתן אצל עכשיו מלמדנו שלא יהיו דס עד שיהיו ביצבת:

(י) גם מתמול וגו' – למדנו שכל שבועה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז דברך הרי שלשה ושלשה גמין רבויין הם הרי ששה והוא ה' עומד ביום הז' כשארמר לו זאת עוד שלח נא ביד תשלח עד שחרה זו וקבל עליו (ש"ר) וכל זה שלא ה' רואה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה שנאמר (הלל אהרן אחיד הלוי וגו' ועוד נאמר לעלי הכהן) (שמואל ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם צמארים הוא אהרן. וכן (יחזקאל ב) ואודע להם בארץ מצרים וגו' ואומר אליהם איש שקווי עיניו השליכו ואותה נבואה לאהרן נאמרה: **כבד פה** – בכבדות אני מדבר ובלשון לע"ז בלב"ו (שטאממלער):

(יא) מי שם פה וגו' – מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על המצרי: או מי יאום אלם – (תנחומא) מי עשה פרעה אלם שלא נתאמץ במצות הריגתך ואת משרתיו חרשים שלא שמעו בצוותו עליך (שבת קמ) ולאספקלטורין ההורגים מי עשאו עורים שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטה: הלל אנכי – ששמי ה' עשיתי כל זאת:

(יב) ביד תשלח – ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרן. ד"א ביד אחר שתרכה לשלוח שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד יש לך שלוחים הרבה:

(יג) ויחר אף – (זבחים קב) ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף שבתורה נא' זו רוסס וזה לא נאמר זו רוסס ולא מצינו שצא

תהא משמשת בלשון ופעלתם אלא בלשון ונפעלתם כמו (דברי' כח) ונסחתם מן האדמה ונתחתם ביד אויב (ויקרא כו) ונגפתם לפני אויביכם (יחזקאל כב) ונתחתם בתוכה ואמרתם נלנו לשון נפעלנו וכל נו"ן שהיא בזה בתיבה לפרקים ונפלת ממנה כנו"ן של נוגף נושא נותן נושא כשהיא מדברת לשון ופעלתם תנקד בשו"א בחטף כגון (בראשית מה) ונשאתם את אביכם (במדבר לב) ונתתם להם את ארץ הגלעד ונמלתם את אשר ערלתכם. לכן אני אומר שזאת הנקודה בחיר"ק מן היסוד הוא ויסוד שם דבר נולד והוא מן הלשונות הכבדים כמו דבור כפור למוד כשידבר בלשון ופעלתם ינקד בחיר"ק כמו (במדבר כ) ודברתם אל הסלע (יחזקאל מה) וכפרתם את הבית (דברים יא) ולמדתם אותם את בניכם:

(כ) מזה בידך – לכך נכתב תיבה א' לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקות שחשדת בכשרים. ופשוטו כאדם שאומר לחבירו מודה אתה שזו שלפניך אבן היא אומר לו הן אמר לו הריני עושה אותה ע"ז:

(ג) ויהי לנחש – רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל (באומרו לא יאמינו לי) ותפא אומנתו של נחש:

(ד) ויחזק בו – לשון אחיזה הוא והרבה יש במקרא. (בראשית יט) ויחזיקו האנגסים בידו (דברים כה) והחזיקה במבוסו. (שמואל יז) והחזקתי צוקנו. כל לשון חזוק הדבוק לבי"ת לשון אחיזה הוא:

(ו) מצרעת פסלג – דרך נרעת להיות לבנה. אם זהרת לבנה היא. אף באות זה רמז לו שלשון הרע סיפר באומרו לא יאמינו לי לפיכך הלקהו בצרעת כמו שלקתה מרים על לשון הרע:

(ז) ויוציאה מחיקו והנה שבה וגו' – מכאן שמדה טובה ממנהרת לבא ממדת פורעניות שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו (ש"ר):

(ח) והאמינו לקול האות האחרון – משתאמר להם בשבילכם לקיתי על ספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך שכבר למדו בכך

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

גדולה כמו (תהילים פט) אף אני צבור אתנהו זהו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקב"ה על מכירת הזכורה שלקח יעקב מעשו:

(כג) ואומר אליך – בשליחותו של מקום: שלח את בני וגו' הנה אנכי הורג וגו' – היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה וזה הוא שנאמר באיוב (איוב לו) הן אל יסגיב זכחו לפיכך מי כמוהו מורה. בשר ודם המבקש להגקס מחזירו מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה אבל הקב"ה יסגיב זכחו ואין יכולת להמלט מידו כי אם בשובו אליו לפיכך הוא מורהו ומתרהו בו לשוּב:

(כד) ויהי בדרך במלון – עג משה: ויבקש המיתו – למשה לפי שלא מל את אליעזר בנו ועל שנדרש נענש עונש מיתה. תניא א"ר יוסי ח"ו לא נדרש לא לאמר אמול ואלא לדרך סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים אמול ואשה שלשה ימים הקב"ה אוני כך שוב מזכיר ומפני מה נענש מיתה לפי שנחטט במלון תחלה (במסכת נדרים 77 לא). והיה המלאך נעשה כמין נחש ובולעו מראשו ועד ירכיו וחוזר ובולעו מרגליו ועד אותו מקום הבינה לפורה שבצביל המילה הוא:

(כה) ותגע לרגליו – השליכתו לפני רגליו של משה: ותאמר – על צנה: כי חתן דמים אתה לי – אתה היית גורם להיות החתן שלי נרצח עליך הורג אישי אתה לי:

(כו) וירף – המלאך ממנו. אז הבינה שעל המילה בא להורגו: אמרה חתן דמים למולת – חתני היה נרצח על דבר המילה (שינה רש"י בלשוןו לעיל כתב אתה היית גורם. דקשה לרש"י מה זה אז אמרה חתן דמים והלא גם לעיל אמרה חתן דמים אלא מתחילה סברה דזה וזה גורם חטא המילה וחטא אחר אח"כ כשראתה וירף לגמרי אז הבינה דעל דבר המילה לבד בא ובה מתורץ ג"כ השינוי לשון בתרגום אונקלוס בחתן דמים ודו"ק כנ"ל): למולת – על דבר המולת שם דבר הוא והלמ"ד משמשת בלשון על כמו (שמות יד) ואמר פרעה לבני ישראל. ואונקלוס תרגם דמים על דם המילה:

עונש ע"י אותו חרון. אמר לו רבי יוסי אף בזו נאמר צו רוסם. הלא אהרן אחיך הווי שהי עתיד להיות לוי ולא כהן והכהונה הייתי אומר לצאת ממך מעתה לא יהי' כן אלא הוא יהי' כהן ואתה הווי שנאמר (דברי הימים כג) ומשה איש האלהים בניו יקראו על שצט הווי: הנה הוא יורא לקראתך – כשתלך למצרים: וראך ושמה בלבו – לא כשתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לעדי החשן הגחון על הלב:

(טז) ודבר הוא לך – שבצביל ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך ולי ולו ולכם ולהם הסמוכים לדבור שכולם לשון על הם: יהיה לך לפה – למליץ לפי שאתה כבד פה: לאלהים – לרצ ולשקר:

(יח) וישב אל יתר חותנו – ליטול רשות שהרי נשבע לו (שלא יזוז ממדין כי אם ברשותו) (מכילתא) ושבעה שמות היו לו רעואל יתר יתרו קני וכו':

(יט) כי מתו כל האנשים – מי הם דתן ואבירם חיים היו אלא שירדו מנכסיהם והעני חשוב כמה (נדרים סד):

(כ) על החמור – חמור המיוחד הוא החמור שהצב אברהם לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו שנא' (זכריה ט) עני ורוכב על חמור: וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה וגו' – אין מוקדם ומאוחר מדוקדקים במקרא:

(כא) בלכתך לשוּב מצרימה וגו' – דע שעל מנת כן תלך שתהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא תירא ממנו: אשר שמתי בידך – לא על שלשה אותות האמורות למעלה שהרי לא לפני פרעה אלא לעשותם אלא לפני ישראל שיאמינו לו ולא מצינו שעשאת לפניו אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במצרים כמו (שמות ז) כי ידבר אליכם פרעה וגו' ואל תתמה על אשר כתיב אשר שמתי שכן משמעו כשתדבר עמו כבר שמתי בידך:

(כב) ואמרת אל פרעה – כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו כן: בני בכרי – לשון

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

(ט) ואל ישעו בדברי שקר – ואל יהגו וידברו תמיד בדברי רוח לאמר נלכה נזבחה. ודומה לו ואשעה בחקיד תמיד. למשל ולשנינה מתרגמין ולשועין ויספר ואשחעי וא"ל לומר ישעו לשון וישע ה' אל הבז וגו' ואל קין ואל מנחתו לא שעה ולפרש אל ישעו אל יפנו שא"כ הי' לו לכתוב ואל ישעו אל דברי שקר או לדברי שקר כי כן גזרת כולם. (ישעי' יז) ישעה האדם על עושהו (שם לא) ולא שעו על קדוש ישראל (שם יז) ולא ישעה אל המזבחות ולא מאלתי שמוש של צ' סמוכה לאחריהם אצל אחר לשון דבור כמתעסק לדבר בדבר נופל לשון שמוש צי"ת כגון (ויחזקאל לג) הגדברים צד (במדבר יצ) ותדבר מרים ואהרן במשה. (זכריה 7) המלאך הדובר צי. (דברים יא) לדבר צם (תהלים קיט) ואדברה בעדותיך אף כאן אל ישעו בדברי שקר אל יהיו נדברים בדברי שוא והבאי:

(יא) אחס לכו חסו לכם תבן – ונריכים אתם לילך בזריות כי אין נגרע דבר – מכל סכום לבנים שהייתם עושים ליום זה היות התבן ניתן לכם מזומן מבית המלך:

(יב) לקש קש לתבן – לאסוף אסיפה ללקוט לקט לצורך תבן הטיט. קש לשון לקוט על שם שדבר המתפזר הוא ונריד לקושטו קרוי קש בשאר מקומות:

(יג) אלים – פא דוחקים: דבר יום ביומו – חשבון של כל יום כלו ביומו כאשר עשיתם זה היות התבן מוכן:

(יד) ויכו שוטרי בני ישראל – השוטרים ישראלים היו וחסים על חזריהם מלדחקם וכשהיו משלימים הלבני' לנוגשי' שהם מנריים והי' חסר מן הסכום היו מלקין אותם על שלא דחקו את עושי המלאכה. לפיכך זכו אותם שוטרי' להיות סנהדרין ונאלל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם שנאמר אספה לי שבעי' איש מזקני ישראל מאותן שידעת הטובה שעשו במנריים כי הם זקני העם ושוטרי: ויכו שוטרי בני ישראל – אשר שמו נוגשי' פרעה אותם לשוטרים עליהם לאמר מדוע וגו'. למה ויכו שהיו אומרים להם מדוע לא כליתם גם תמול גם היום חק

(טו) ואחר באו משה ואהרן וגו' – אצל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטיין לפי שיראו ללכת (ש"ר) ובסיני נפרע להם ונגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו החזירים לאחוריהם:

(ג) פן יפגענו – פן יפגעך היו נריכים לומר לו אלא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה זו לשון מקרה מות היא:

(ד) תפריעו את העם ממעשיו – תדילו ותרחיקו אותם ממלאכתם ששומעין לכם וסבורים לנוח מן המלאכה. וכן (משלי 7) פרעהו אל תעברו צו רחקהו. וכן (שם א) ותפרעו כל עתתי. (שמות לב) כי פרוע הוא נרחק ונתעב: לכו לסבלותיכם – לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות צבתיכם. אצל מלאכת שעבוד מנריים לא היתה על שצטו של לוי ותדע לך שהרי משה ואהרן יולאים וצאים שלא ברשות:

(ה) הן רבים עתה עם הארץ – שהעבודה מוטלת עליהם ואתם משציתים אותם מסבלותם הפסד גדול הוא זה:

(ו) הנגשים – מנריים היו והשוטרים היו ישראלים הנוגש ממונה על כמה שוטרים והשטר ממונה לרדות בעושי המלאכה:

(ז) תבן – אשטובל"א היו גובלין אותו עם הטיט: לבנים – טיוול"ש בלע"ז (איעגעלשטיינע) שעושים מטיט ומייבשין אותו בחמה ויש שפורפין אותו בכבשן: כתמול שלשום – כאשר הייתם עושים עד הנה: וקשטו – ולקטו:

(ח) ואת מתכנת הלבנים – סכום חשבון הלבנים שהיה כל אחד עושה ליום כשהיה התבן נתן להם אותו סכום תשימו עליהם גם עתה למען תכבד העבודה עליהם: כי נרפים – מן העבודה הם לכך לבס פונה אל הבטלה ורועקים לאמר נלכה וגו'. מתכנת ותוכן לבנים. ולו נתכנו עלילות. ואת הכסף המתוכן. כולם לשון חשבון הם: נרפים – המלאכה רפויה צידם ועזובה מהם והם נרפים ממנה רטריי"ש בלע"ז (אורייהקענאגען):

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

(כ) ויפגעו – אנשים מישראל את משה ואת אהרן וגו'. ורבותינו דרשו כל נאים ונכזים דתן ואזירים היו שנאמר בהם ילאו נכזים:
 (כז) למה הרעותה לעם הזה – וא"ת מה איכפת לך קובל אני על ששלחתי (ש"ר):
 (כג) הרע – לשון הפעיל הוא הרצה רעה עליהם. ותרגומו אצאיש:
 (א) עתה תראה וגו' – (סנהדרין קי"א) הרהרת על מדותי לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כ"א) כי זינחך יקרא לך זרע ואח"כ אמרתי לו העלהו לעולה ולא הרהר אחר מדותי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ: כי זיד חזקה ישלחם – מפני ידי החזקה שתחזק עליו ישלחם: וזיד חזקה יגרשם מארצו – על כרחם של ישראל יגרשם ולא יספיקו לעשות להם לידה. וכן הוא אומר ותחזק מלכים על העם למהר לשלחם וגו':

הקלוב עליכם ללבוך כחמול השלישי שהוא יום שלפני חמול והוא הי' בהיות החבן נתן להם:
 (טז) ולבנים אומרים לנו עשו – הנוגשים אומרים עשו לנו לבנים כמנין הראשון: וחטאת עמד – אלו היה נקוד פת"ח הייתי אומר שהוא דבוק ודבר זה חטאת עמד הוא עכשיו שהוא קמ"ץ שם דבר הוא וכך פירושו ודבר זה מביא חטאת על עמד כאלו כתוב וחטאת לעמד כמו כזאנה בית לחם שהוא כמו לבית לחם וכן הרצה:
 (יח) ותוכן לבנים – חשבון הלבנים וכן (מלכים יב) את הכסף המתוכן המנוי כמו שאמר בענין (ס) וילורו וימנו את הכסף:
 (יט) ויראו שוטי בני ישראל – את חבריהם הגרדים על ידם: זרע – ראו אותם ברעה ולרה המולאת אותם בהכזים העבודה עליהם לחמר לא תגרעו וגו':

נביא – ירמיה א'

(א) דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הפהנים אשר בענתות בארץ בנימין: (ב) אשר היה דבר יהוה אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו: (ג) ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה עד תם עשתי עשרה שנה לצדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה עד גלות ירושלם בחדש החמישי: (ד) ויהי דבר יהוה אלי לאמר: (ה) בטרם אצוה (אצוה) בבטן ידעתיה ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא לגוים נתתיך: (ו) ואמר אהה אדני יהוה הנה לא ידעתי דבר פי נער אנכי: (ז) ויאמר יהוה אלי אל תאמר נער אנכי פי על כל אשר אשליך תלך ואת כל אשר אצוה תדבר: (ח) אל תירא מפניהם פי אתה אני להצילך נאם יהוה: (ט) וישלח יהוה את ידו ויגע על פי ויאמר יהוה אלי הנה נתתי דברי בפיה: (י) ראה הפקדתיך היום הזה על הגוים ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאבד ולהרוס לבנות ולנטוע: (יא) ויהי דבר יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שקד אני ראה: (יב) ויאמר יהוה אלי היטבת לראות פי שקד אני על דברי לעשותו: (יג) ויהי דבר יהוה אלי שנית לאמר מה אתה ראה ואמר סיר נפות אני ראה ופניו מפני צפונה: (יד) ויאמר יהוה אלי מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ: (טו) פי הנני קרא לכל משפחות ממלכות צפונה נאם יהוה ובאו ונתנו איש כסאו פתח שערי

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה: (טז) וְדַבַּרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל רַעְתָם אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יָדֵיהֶם: (יז) וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְנַיֶה וְקִמַּתָּ וְדַבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי אֹצֹר אֶל תַּחַת מַפְנְיָהֶם פֶּן אֲחַתְּךָ לַפְּנֵיהֶם: (יח) וְאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְּעַר וּלְעִמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחַמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל כָּל הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: (יט) וְנִלְחַמּוּ אֵלֶיךָ וְלֹא יוּכְלוּ לָךְ כִּי אֲתָךְ אָנִי נְאֻם יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (כ) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (כ) הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כָּל־לִתְיָךְ לְכַתְּךָ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה: (א) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל אֲכָלֶיךָ יֵאָשְׂמוּ רְעָה תָּבֵא אֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה:

האשכנזים מפטירים בישעיה כז'-כח' (ראה נביא במשך השבוע)

משנה – פרה פרק ג'

(א) שְׁבַעַת יָמִים קָדָם לְשִׁרְפַת הַפָּרָה מִפְּרִישֵׁין כִּהֵן הַשׁוֹרֵף אֵת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבֵּירָה, עֲפוּנָה מְזֻרְחָה, וּבֵית אָבֵן הֵיְתָה נִקְרָאת, וּמִזִּין עָלָיו כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים מִכָּל חֲטָאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם. רַבִּי יוֹסִי אֹמְרִי, לֹא הָיוּ מִזִּין עָלָיו אֲלָא בְּשִׁלְיֵשִׁי וּבְשַׁבְּעִי בְּלָבָד. רַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכֹּהֲנִים אֹמְרִי, עַל הַכֹּהֵן הַשׁוֹרֵף אֵת הַפָּרָה, מִזִּין כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים. וְעַל שֵׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, לֹא הָיוּ מִזִּין עָלָיו אֲלָא בְּשִׁלְיֵשִׁי וּבְשַׁבְּעִי בְּלָבָד:

דמפרישים הכהן השורף את הפרה ללשכה שהיא כפונת מזרחית, כיון דחטאת היא וחטאת טעונה כפון תקינו ליה רבנן בצפונה מזרחתה כי היכי דלהוי לה הכירא: וזית אבן הייתה נקראת – לפי שכל מעשיה היו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה שאינו מקבלין טומאה וזהם כלבד היה משתמש כל שבעת ימי הפרישה משום דטבול יום כשר צפרה והיו מטמאין הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוילא מלבדן שלדוקים שאומרים במעורבי שמש הייתה נעשית, תקינו לה רבנן מעלות יתירות כדי שלא יזלזלו בה: כל שבעת הימים – של ימי הפרישה: מכל חטאות שהיו שם – מכל הפרות שנעשו מימות משה רבינו ועד אותו זמן, שמכל פרה ופרה היו נותנין קלח למשמרת. ויום ראשון

רע"ב – (א) שבעת ימים כו' מפרישין כהן השורף את הפרה – דכתיב צפרת מילואים (ויקרא ה) כאשר עשה ביום הזה כוה' ה' לעשות לכפר עליכם, ודרשו רבותינו, לעשות זה מעשה פרה, לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים, שהכהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים טעון פרישה שבעה כמו שהיו טעונים אהרן ובניו בשבעת ימי המילואים דכתיב (שם) ומפתח אוהל מועד לא תלאו שבעת ימים. והיו מפרישין אותו מאשתו שמא יבוא על אשתו תמלא נדה והעובד נדה טמא שבעת ימים ולא יוכל לשרוף הפרה: הצירה – אית דאמרי מקום היה צהר הצית וצירה שמו. ואית דאמרי כל המקדש קרוי צירה כמו שנאמר אל הצירה וגו' (דה"א כט): כפונה מזרחתה – טעמא

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

איכא לספוקי שאין הזאה שציעי עולה משום הזאת שציעי עד שיזה בשלישי שלפניו. וכל שצעה לאו דוקא, דכל כרחק הא קיימא לן הזאה שבות ואין דוחה את השבת ור' יוסי לא מקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה לאו מצוה, הלכך לא בעי הזאה אלא שלישי ושציעי בלבד. ור' חנינא סגן הכהנים נמי כר' יוסי סבירא ליה דהזאה בזמנה אינה מצוה, והכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא הוא, כי היכי דלא לזלו זה מפני שהיא נעשית בטבול יום:

(ב) חֲצֵרוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם בְּנֵיזוֹת עַל גְּבֵי סֹלֶעַ וְתַחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּמִבְּיָאִים נְשִׁים עֹבְרוֹת וַיּוֹלְדוֹת שָׁם וּמִגְדָּלוֹת שָׁם אֵת בְּנֵיהֶן. וּמִבְּיָאִים שְׂוָרִים וְעַל גְּבִיהֶן דִּלְתוֹת, וְתִינּוֹקוֹת יוֹשְׁבֵין עַל גְּבִיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אָבֹן בְּיָדָם. הִגִּיעוּ לְשִׁלּוֹחַ, יָרְדוּ וּמִלְאוּם, וְעָלוּ וַיֵּשְׁבוּ עַל גְּבִיהֶן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, מִמִּיקוּמוֹ הָיָה מְשַׁלְּשֵׁל וּמִמִּלְאָ:

יהיו רגליו של תינוק היושב עליהן מאהילות על הארץ מפני קבר התהום: ועל גביהן דלתות – ועוד זאת מעלה יתירה כדי שלא יהיו רגליו של תינוק מאהילות על הארץ: וכוסות של אבן בידם – שכל מעשה הפרה בכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: ירדו – תינוקות הללו לתוך נהר שילוח: ומלאום – ממנו מים לקדש מי חטאת שמוזין על השורף את הפרה כל שצעה. ובתוך הנהר ליכא לספוקי לקבר התהום, דלא עבידי דקברי בנהרות: ר' יוסי אומר – מעל גבי השורים היו משלשלים חבל וממלאים מים ולא היו יורדים לתוך השילוח. ואין הלכה כר' יוסי:

(ג) בָּאוּ לְהַר הַבַּיִת, וַיְרַדּוּ. הַר הַבַּיִת וְהַעֲזָרוֹת תַּחְתֵּיהֶם חָלוּל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּבִפְתַח הַעֲזָרָה הָיָה מִתְקַן קָלָל שֶׁל חֲטָאת, וּמִבְּיָאִין זָכָר שֶׁל רְחֵלִים וְקוֹשְׁרִים חָבֵל בֵּין קַרְנָיו, וְקוֹשְׁרִים מִקָּל וּמִסַּבֵּף בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חָבֵל, וְזוֹרְקוֹ לְתוֹךְ הַקָּלָל, וּמִכָּה אֵת הַזָּכָר וְנִרְתַּע לְאַחוּרָיו, וְנוֹטֵל וּמְקַדְּשׁ, כְּדֵי שִׁירָאָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֵל תִּתְּנוּ מָקוֹם לְעִדּוּקִים לְרִדּוֹת, אֲלֵא הוּא נוֹטֵל וּמְקַדְּשׁ:

היה מתוקן קלל של חטאת – כלי שמונח בו אפר חטאת מכל פרה שהיו שורפים כדכתיב (במדבר יט) והיתה לעדת בני ישראל

מזין עליו מאפר פרה אחת ויום שני מאחרת ויום שלישי מאחרת: בשלישי ובשציעי – לפרישתו. ובין תנא קמא ובין ר' יוסי תרווייהו סבירא להו טבילה בזמנה מצוה וקא מפלגי בהזאה אי מקשינן לה לטבילה אי לא, תנא קמא מקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה מצוה, וכל יומא משלשת ימים הראשונים איכא לספוקי שמא היום יום שלישי לטומאתו, והשלשה אחרונים כל יומא מספקין שמא שציעי. ורביעי לא בעי הזאה, דלאו בשלישי איכא לספוקי ולא בשציעי

רע"ב – (ב) זניית על גבי הסלע – אור החלמיש שניכר שהיה שם מתחילת צרייתו של עולם. ואע"פ כן החמירו לעשות תחתיו חלל, מפני קבר התהום, שמא יש תחתיו קבר ואין לו למת אוהל חלל טפה, וטומאה שהי ארורה דוקעת ועולה, לפיכך היו זונים אותו על גבי כיפון, שאפילו יש קבר תחתיהן החלל מפסיק. וכל לשון טומאת התהום שבגמרא, לשון ספק ומכוסה הוא, כהתהום הזה שאינו גלוי: ומביאים נשים מעוברות ויולדות שם – כל אלו מעלות יתירות עשו זה כי היכי דלא לזלו זה מפני שהיו עושים אותה בטבול יום: ומגדלות שם את זניהן – עד שיהיו בן שמונה [שנים] ולא יותר שלא יראו קרי: ומביאים שורים – שכריסן רחצה כדי שלא

רע"ב – (ג) באו להר הבית – התינוקות שעל גבי השורים עם הכוסות מלאים מים: שפתח העזרה – של נשים הסמוכה לחיל:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

האפר זהיסט משום ספק זיבה: אל תחנו מקום ללדוקים לדות – למשול צנו בדברי שחוק והיתול, דסבר ר' יוסי כשעלו בני הגולה היו זהם טהורים שטיהרום באפר הפרה שהורידו עמהם לבבל והעלו ממנו עמם, ולא נטמאו משום ארץ העמים ללא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה, לפיכך היה אפשר שאיך טהור יהיה נוטל את אפר הפרה ולא הארכו לזכר של רחלים. והלכה כר' יוסי:

(ד) לא היו עושיין לא חטאת על גבי חטאת, ולא תינוק על גבי חבור, וצריבין היו התינוקות להזות, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר, לא היו צריבין להזות:

להזות – ואע"ג שנשמרו כל השמירות הללו, חיישינן דילמא אייתי עורב כזית מן המת וסדא עלייהו. וכל הני מעלות יתירות ניהו: לא היו כריכים להזות – דלטומאת מת לא חיישינן. אבל טבילה היו כריכים לכולי עלמא, שמא נטמאו בשרן והלכה כרבי עקיבא:

(ה) לא מצאו משבע, עושיין מיש, מחמש, מארבע, משלש, משתיים, ומאחת. ומי עשאם, הראשונה עשה משה, והשנייה עשה עזרא, וחמש, מעזרא ואילה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, שבע מעזרא ואילה. ומי עשאן, שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתיים שתיים, אלהועיני בן הקוף וחנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת:

ויוחנן כהן גדול אלא לשתיים, משום דסבירא ליה שעל ידי פסול שאירע צראשונה נעשית השניה: וחכמים אומרים שבע מעזרא ואילך – דסבירא להו שכולן כשרות היו:

(ו) וכבש היו עושים מהר הבית להר המשחה, בפין על גבי כפין, וכפה פנגר האטם, מפני קבר התהום, שבו כהן השורף את הפרה, ופרה וכל מסעדיה יוצאין להר המשחה:

קבר התהום – שלא תהיה שם טומאה ראוה שהיא בזקעת ועולה: ופרה וכל מסעדיה – סומכיה ועוזריה. לשון ה' יסעדנו על ערש דוי (תהלים מא) ואע"ג דפרה אינה מקבלת טומאה מחיים מעלה יתירה עשו זה:

למשמרת: קלל – כד קטן תרגום וכדה על שכמה (צראשית כד) וקולתה על כחפה: וזרקו לתוך הקלל – ומחוך כך כשהיה הזכר נרתע לאחוריו והיה המקל יולא מן הקלל קולט מן האפר עמו ונשפך על גבי השורים והתינוק נוטלו ואינו כריך להוציא ידו לחוץ. ובתוספתא משמע שלא הורכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה שהיו כולם טמאין ואין יכולים ליגע שאם היו נוגעים באפר הפרה היו מטמאין אותו. ומה שהיו זורקים המקל לתוך הקלל ולא בדרכ הנחה, שלא יטמא

רע"ב – (ז) לא היו עושים חטאת על גבי חטאת – אם טיהרו עצמן לפרת חטאת אחת ואירעה פסול, לא יעשו אחרת על גבי זו. אלא כריכה שימור כבתחילה: ולא תינוק על גבי תינוק – שאם היו שני תינוקות אחד נשמר לפרת חטאת ואחד נשמר סתם אגב זה התינוק אבל לא לצורך פרת חטאת, לא מתכשר האי אגב האי: כריכים היו תינוקות

רע"ב – (ח) לא מצאו משבע – משום דאמרו דמכל חטאות שהיו שם מזין עליו, משום הכי קאמר דאם לא מצאו משבע, מזין אפילו מאחת: וחמש מעזרא ואילך – ר' מאיר לא מני הארבע שעשו שמעון הצדיק

רע"ב – (ט) וכיפה כנגד האוטם – רגלי הכיפה שהכיפה נשענת עליהם נקראין אוטם. ואין רגלי הכיפה העליונה כנגד רגלי התחתונה אלא כנגד הכיפה עצמה, דכנגד אוטם העליונה עומד חלל התחתונה: מפני

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

(ז) לא היתה פרה רוצה לצאת, אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו, שחורה שחטו. ולא אדמה, שלא יאמרו, שתיים שחטו. רבי יוסי אומר, לא משום זה, אלא משום שנאמר (במדבר יט), והוציא אתה, לבדה. וזקני ישראל היו מקדימים בגליהם להר המשחה, ובית טבילה היה שם. ומטמאים היו את הפהון השורף את הפרה, מפני הצדוקים שלא יהיו אומרים במעורבי שמש היתה נעשית:

חטאת. והרמז"ס פירש, שהיו מטמאין אותו בשרץ או בשאר טומאות שמטמאים טומאת ערב: במעורבי שמש היתה נעשית – שהיו דורשים ואסף איש טהור, אין טהור אלא שהעריב שמשו, וכן הוא אומר (ויקרא כב) ובא השמש וטהר וכמים קבלו לטהר האמור בפרשת חטאת, טהור למעשר קאמר, דהיינו טבול יוס:

(ח) סמכו ידיהם עליו ואמרו לו, אישי כהן גדול, טבול אמת. ירד וטבל ועלה ונסתפג. ועצים היו מסדרים שם, עצי ארזים וארזנים וברושים ועצי תאנה חלקה. ועושין אותה כמין מגדל, ומפתחין בה חלונות, וחזיתה מערבה:

שריפתה: כמין מגדל – רחבה מלמטה וררה מלמעלה: ופוחחין בהן חלונות – להכניס בהן האש להבעיר העצים: וחזיתה מערבה – פני המערכה ומראיתה והוא המקום שמאחזין בו את האור היה פונה לכד מערב דהיינו כלפי המקדש, שהמקדש היה למערבו של הר הזיתים:

(ט) בפתוה בחבל של מגג ונתנוה על גב המערכה, ראשה בדרום ופניה למערב. הכהן עומד במזרח ופניו למערב, שחט בימינו וקבל בשמאלו. רבי יהודה אומר, בימינו היה מקבל, ונותן לשמאלו, ומזה בימינו. טבל והזה שבע פעמים בנגד בית קדש הקדשים. על כל הזיה, טבילה. גמר מלהזות, קנח את ידו בגופה של פרה. ירד והצית את האש באליתות. רבי עקיבא אומר, בחריות:

קדשים לענון זה: ומזה בימינו – לכתיב (במד' יט) ולקח אלעזר הכהן מד מה בארבעו. הרגילה שבארבעות, כלומר ארבע הוד הימנית שאדם ממשמש בה תמיד: כנגד בית קודש הקדשים – ככתיב (במדבר יט) והזה אל נוכח פני אוהל מועד: על כל הזיה טבילה – על כל הזיה שהיה מזה היה טבול

רע"ב – (ז) ולא אדומה – לא היו מוליאין פרה אדומה אחרת עמה בכבש: שלא יאמרו שהם שחטו – ורחמנא אמר ושחט אותה, ולא אותה ואת חברתה: ובית הטבילה היה שם – ואותו בית הטבילה נמי חלול היה על גבי כפיין מפני קבר התהום. ואף מקום מערכתה וגיתה השנויין לקמון, בכך היה מיטמא, דבגדי אוכלי קודש מדרס לפרת

רע"ב – (ח) אישי כהן גדול – לפי שפעמים נעשית על ידי כהן גדול. אבל בכל כהן הוא כשרה בין ככהן גדול בין בסגן בין בהיוט: ונסתפג – ונתקנח: עצים – לעשות מהן מערכה לשריפה מסודרים שם: וארזים – לשון נטע אורן וגסם יגדל האמור ביסעיה (מד יד) ומין ארז הוא וכן ברושים. וכל הגך עצים דקחשיב עדיפי משאר עצים לאורך

רע"ב – (ט) בחבל של מגג – חבל עשוי ממין של גמי, כדי שיהיו כל מעשיה בדבר שאינו מקבל טומאה: ופניה למערב – לכד המקדש: ר' יהודה אומר בימינו היה מקבל – כשאר קבלת הדם של קדשים שאם קבל בשמאל פסול. ואין הלכה כר' יהודה, שכיון שאין דמה נזרק על גבי המזבח אינה כשאר

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

נימין הגדבקיין זאלזעו דגנאוי לעשות זעהן הזייה: אליות – עאים קטנים שמהיזין זעהן עלי המערכה. אליות, לשון אליה כמו זכות האודים (ישעיה ז): זכריות – זמורות של דקל. ואין הלכה כר' עקיבא:

(י) נְבִקְעָה, וְעַמֵּד חוּץ מִגֵּתָהּ, נָטַל עֵץ אֶרֶז וְאֶזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת. אָמַר לָהֶן, עֵץ אֶרֶז זֶה, עֵץ אֶרֶז זֶה. אֶזוֹב זֶה, אֶזוֹב זֶה. שְׁנֵי תוֹלַעַת זֶה, שְׁנֵי תוֹלַעַת זֶה. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר. וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ, הֵינּוּ וְהֵינּוּ, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר:

שיעמוד חוץ לאותה גומא: עץ ארז – אגודה שיש בה עץ ארז ואזוב כרוכים עם שני תולעת: עץ ארז זה – לפי שיש מינים הרבה שדומין לארז ואינו כשריו, לכך כריך להודיע שזהו שזוהה עליו תורה. וכן באזוב. וכן בשני תולעת. ואזוב הוא שקורין לו בערבי לעת"ר. ושני תולעת הוא אמר לבוע זכבוע הנקרא בערבי כרמ"ז ובלע"ז קרמז"י:

(יא) בָּרְכוּ בְּשִׁירֵי הַלְּשׁוֹן וְהַשְּׁלִיף לְתוֹךְ שַׂרְפָּתָהּ. גִּשְׂרָפָה, חוֹבְטִין אוֹתָהּ בְּמִקְלוֹת, וְכוֹבְרִין אוֹתָהּ בְּכַבְרוֹת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, בְּמִקְבוֹת שֶׁל אָבֹן וּבְכַבְרוֹת שֶׁל אָבֹן הֵיטָה נְעֻשִׁית. שְׁחֹר שֵׁישׁ בּוֹ אָפֶר, בּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ. וְשֵׁאִין בּוֹ, מְנִיחִין אוֹתוֹ. הָעֵצִים, בֵּין כָּף וּבֵין כָּף הֵיךְ נִכְתְּשׁוּ. וְחוֹלְקִים אוֹתוֹ לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, אֶחָד נִתֵּן בַּחֵיל וְאֶחָד נִתֵּן בְּהַר הַמְּשֻׁחָה, וְאֶחָד הֵיךְ מִתְחַלֵּק לְכָל הַמְּשֻׁמְרוֹת:

כמו אפר, מניחין אותו – ואם לא יחזור כמו אפר, מניחין אותו: בין כך ובין כך – בין שיחזור אפר בין שלא יחזור אפר: חולקין אותו לשלשה חלקים – לאחר שכברו את כל האפר בין אפר הפרה בין אפר עאים שגשרפו עמה, חולקין את האפר לשלשה חלקים: אחד ניתן בחיל – למשמרת, כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: ואחד ניתן בהר המשחה – וזה היו הכהנים מקדשין: ואחד היה מתחלק לכל המשמרות – וממנו היו מזין כל ישראל:

אלזעו זעה, דשיירי הדם שזאלזעו פסולין להזייה – כדי שיקרף הדם עמה, כדכתיב (שם) וקרף את הפרה את עורה ואת זכרה ואת דמה. ובין הזאה להזאה מקנה אלזעו זכפת מהזרק ולא זגופה של פרה, משום

רע"ב – (י) נבקה – הפרה מחמת האור. אבל אם לא נבקה לא, דכתיב (במדבר יט) אל חוד שריפת, לא קודם שיוטת האור זכובה, ולא אחר שתיעשה אפר והוא הדיון אם קרעה זככין אחר שיוטת האור זכובה: ועמד – הכהן: חוץ מגיתה – גומא שהיתה זכרקע כמין גת עשויה לשריפת הפרה, וכשהיה משליך עץ ארז ואזוב ושני תולעת כריך

רע"ב – (יא) כרכן – לעץ ארז ואזוב זשיירי לשון של אמר שהוא לבוע זשני תולעת שהיתה זכובה, זכמה שהיה עודף ממנה על עץ הארז ואזוב היה כורכ שלשתן יחד, כדי שיהא להן כובד יפלו לחוד שריפת הפרה ולא תקלוט השלהבת את הלשון. ואם לא כרכן והשליך כל אחד זפני עזמו, זכרה: זככרות של ארז – ארזים המנוקבים נקבים דקים זכברה. ואין הלכה כר' ישמעאל: שחור שיש בו אפר – פחם שאם יכתשו אותו יעשה אפר: כותשין אותו – ואם לא יחזור

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

גמרא – נדה דף טו' ע"ב

אמר רב שמואל משמיה דרבי יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה אמר ליה רב שמואל בר ייבא לרבי אבא אמר רבי יוחנן אפילו ילדה דבזיזא למטבל אמר ליה אטו ודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן אימר דאמר רבי יוחנן ספק ראתה ספק לא ראתה ואם תמצא לומר ראתה אימא טבלה אבל ודאי ראתה מי יימר דטבלה הוה ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי:

רש"י על הגמרא

היא זקנה: אימר טבלה – וכיון דטעמא דר' יוחנן משום ספיקא הוא לא שגח ילדה לא שגח זקנה: הוה ספק – להיתר: ודאי – לחיסור: ואין ספק מוציא – את הדבר מידי ודאי שלו:

מחשב ימי וסתה – אם שהה בדרך שבעה ימים אחר וסתה דעכשיו עומדת בימים שיכולה להטהר אפילו הגיע וסתה אמרינן טבלה ואין כריך לשאלה: דבזיזא – בוסה היא לטבול עד שיפייסנה: ודאי ראתה מי א"ר יוחנן – שלא יהא כריך לשאלה ואפילו

זוהר – בשלח דף מ"ז ע"ב

רבי שמעון אמר, האי מאן דאשתלים תלת סעודתי בשבתא, קלא נפיק ומכרזא עליה, (ישעיה נח) אז תתענג על יי, דא סעודתא חדא, לקבל (ויקרא רפ"ח ע"ב) עתיקא קדישא דכל קדישין. והרפכתיה על במתי ארץ, דא סעודתא תגיינא, לקבל חקלא דתפוחין קדישין. והאכלתיה נחלת יעקב אביה, דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אפיו:

ולקבלייהו בעי לאשלמא סעודתיה, ובעי לאתענגא בכלהו סעודתי, ולמחדי בכל חד וחד מננייהו, משום דאיהו מהימנותא שלימתא. ובגין כך, שבתא אתיקר, מכל שאר זמנין וחקין, משום דכלא ביה אשתכח, ולא אשתכח הכי בכלהו זמני וחקי. אמר רבי חייא, בגין כך, משום דאשתכח כלא ביה, אידבר תלת זמנין. דכתיב, (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי:

חק לישראל – פרשת שמות יום ו'

הלכה – הרמב"ם הלכות שבת פ"ה

(יא) מותר להדליק לכתחלה בשאר שמנים כגון שמן צנון ושומשמין ולפת וכל כיוצא בהן אין אסור אלא אלו שמנו חכמים בלבד:
 (יב) לא יתן אדם כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר בשביל שיהא מנטף ולא ימלא קערה שמן ויתננה בעד הנר ויתן ראש הפתילה לתוכה בשביל שתהא שואבת גזירה שמא יקח מן השמן שבכלי שהרי לא נמאס בנר ואסור ליהנות בשבת מן השמן שהודלק בו ואפילו כבתה הנר ואפילו נטף מן הנר מפני שהוא מוקצה מחמת איסור ואם חיבר הכלי שיש בו השמן אל הנר בסיד ובחרסית וכיוצא בהן מותר: